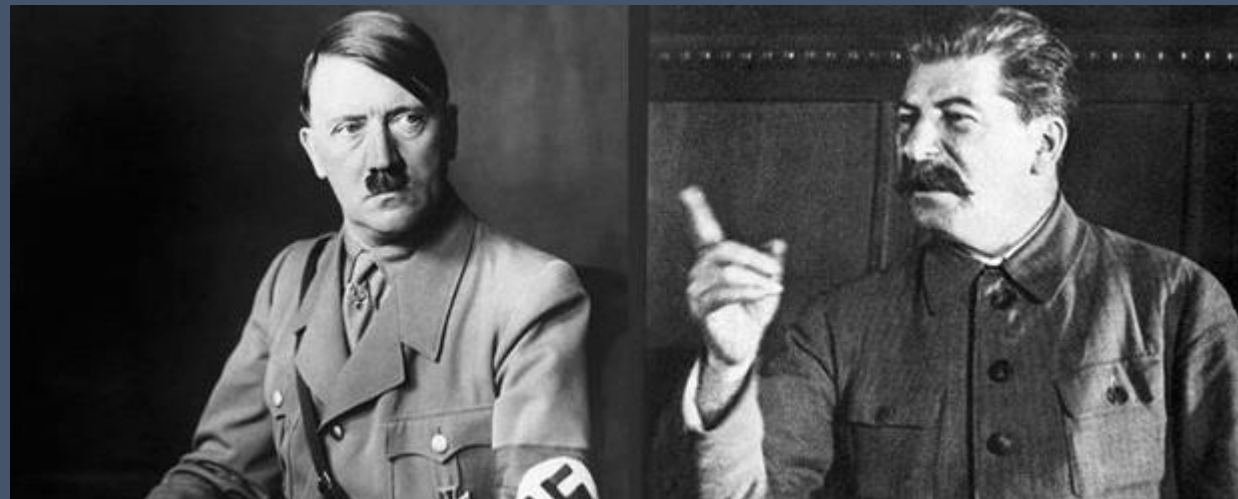
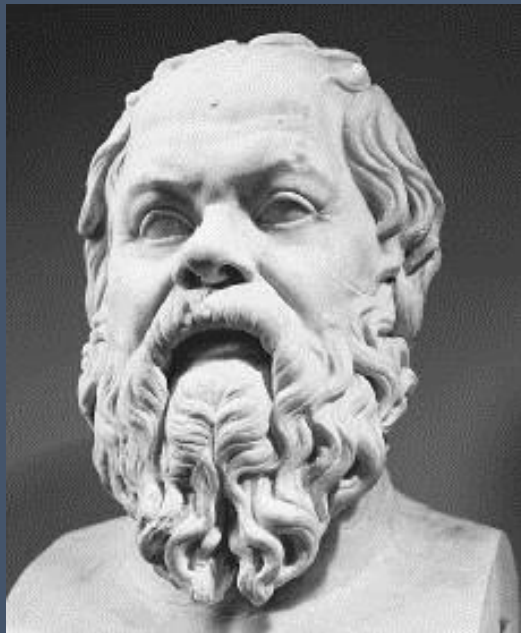

ETHIEK en GEWELD

De keerzijde van de waarheid is niet de leugen, maar het geweld (Eric Weil)...

Definities van moraal-ethiek

A. **Moraal** == principes die de houding van de burgers bepalen < **deontologie** < deon: plicht en logos: rede; < prescriptivisme...

B. **Ethiek** == houdingen die het gevolg eerder dan het principe van een actie bepalen < **teleologie** < telos: doel en logos: rede; < ethisch relativisme...

-> een *moraal bevrijd van moralisme*;

Moraal is statisch, ethiek is dynamisch...

Moraal is aanvaarden, ethiek is zoeken...

Ethische vragen doorheen 25 eeuwen filosofie

- A. Zijn de ethische waarden *universaliseerbaar of cultureel* bepaald?
- B. Is ethisch handelen gebaseerd op spiritueel en/of religieuze regels of op louter menselijk uitgevonden precepten?
- C. Is het goede en het kwaad *subjectief of objectief, minimaal of maximaal*?
- D. Is het goede doen alleen gebaseerd op '*primum non nocere*', of/en op '*deinde bene facere*'?
- E. Is de daad zelf belangrijk (deontologie) of de gevolgen ervan belangrijker (teleologie)?

Reginald Moreels

IS DE MENS SLECHT?

ESSAY OVER
GOED EN KWAAD

halewijn

*Mijn
waarden...*

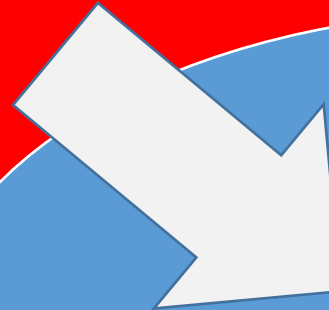
Respect

Verantwoordelijkheid

Eerlijkheid

Vrijheid

Rechtvaardigheid

L'absolument nouveau c'est Autrui' - E. Levinas

- *Verantwoordelijkheid in de eerste persoon*: tov. mijzelf: mijn strijd tot zelfwording: conatus essentiae.
- *De verantwoordelijkheid in de 2-de persoon*: tov. de persoon die ik ontmoet: segregatie, assimilatie of integratie;
- *De verantwoordelijkheid in de 3-de persoon*: tov. de wereld die mij omringt en die ik persoonlijk niet ken → verdediging van de mensenrechten, (mensenplichten?!), de dierenrechten, de naturrechten;

2 mogelijke ethische houdingen

A. De **verantwoordelijkheidsethiek**, die de burgers gelijkstelt voor de wetten en publieke regels → 'syndroom van herders en schapen';

Dilemma blijft tussen de overtuigingsethiek en de verantwoordelijkheidsethiek...

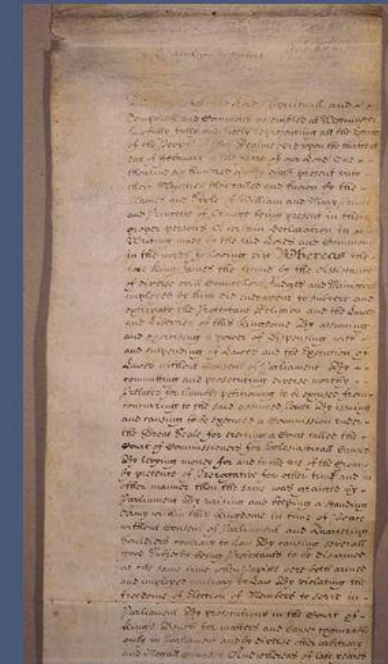
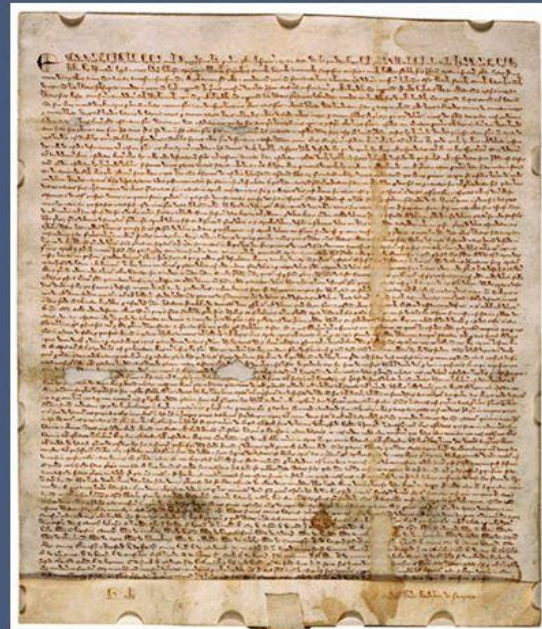
B. De **overtuigingsethiek**, die vertrekt vanuit een overtuiging -> 'het rood licht syndroom';

Ethische dimensies

- A. De legalistische dimensie: de rechtsstaat;
- B. De wetenschappelijke dimensie: 'la science sans conscience est la mort de l'âme';
- C. De economische dimensie: het product mens;
- D. De ecologische dimensie: de mens als partikel in de kosmos;
- E. De raciale dimensie: cultuurdiscriminatie;

- Een rechtsstaat is geen ethische samenleving...
- Een staat moet neutraal zijn, een samenleving mag nooit neutraal zijn...

Magna Carta en Bill of Rights

De raciale dimensie....historiek

- a) 1750: De verdeling van de mens in 5 rassen (Buffon, Van Linné): homo europaeus-blanken, homo sapiens americanus-roden, homo sapiens asiaticus-gelen, homo sapiens afer-zwarten ++ homo sapiens ferus (verlaten kinderen in de wouden en Hottentotten; homo monstruosis (fysisch gehandicapten!!));
- b) 1840: anthropometrie-phrenologie (Gobineau, Broca)-(het racisme van het gelaat!) die de mensen verdeelt in het kader van fysische gelaatskenmerken en topografische schedelzones;
- c) 1950: genetica die het menselijk (en dieren) genoom onder de loep neemt; welk genetisch verschil tussen de culturen? Basisidee: er is maar één ras wegens onze universele vruchtbaarheid; de eerste mens is Afrikaans en de migratie-diversiteit dateert van 250.000 jaar.....en ouder...<-> (Watson!)

7 genetische groepen

< Studie van *650.000 nucleotiden bij 938 individuen uit 51 etnische groepen*:

1. Sub-Sahara Afrikanen;
2. Europeanen;
3. Midden Oosten inwoners;
4. Oost-Aziaten;
5. West-Aziaten;
6. Inwoners uit Oceanië;
7. Amerikaanse Indianen;

Al deze groepen hebben weinig genetische variatie < homo sapiens is 60.000 jaar jong...;

In general, however, an average of 85% of genetic variation exists within local populations, ~ 7% is between local populations within the same continent, and ~8% of variation occurs between large groups living on different continents.

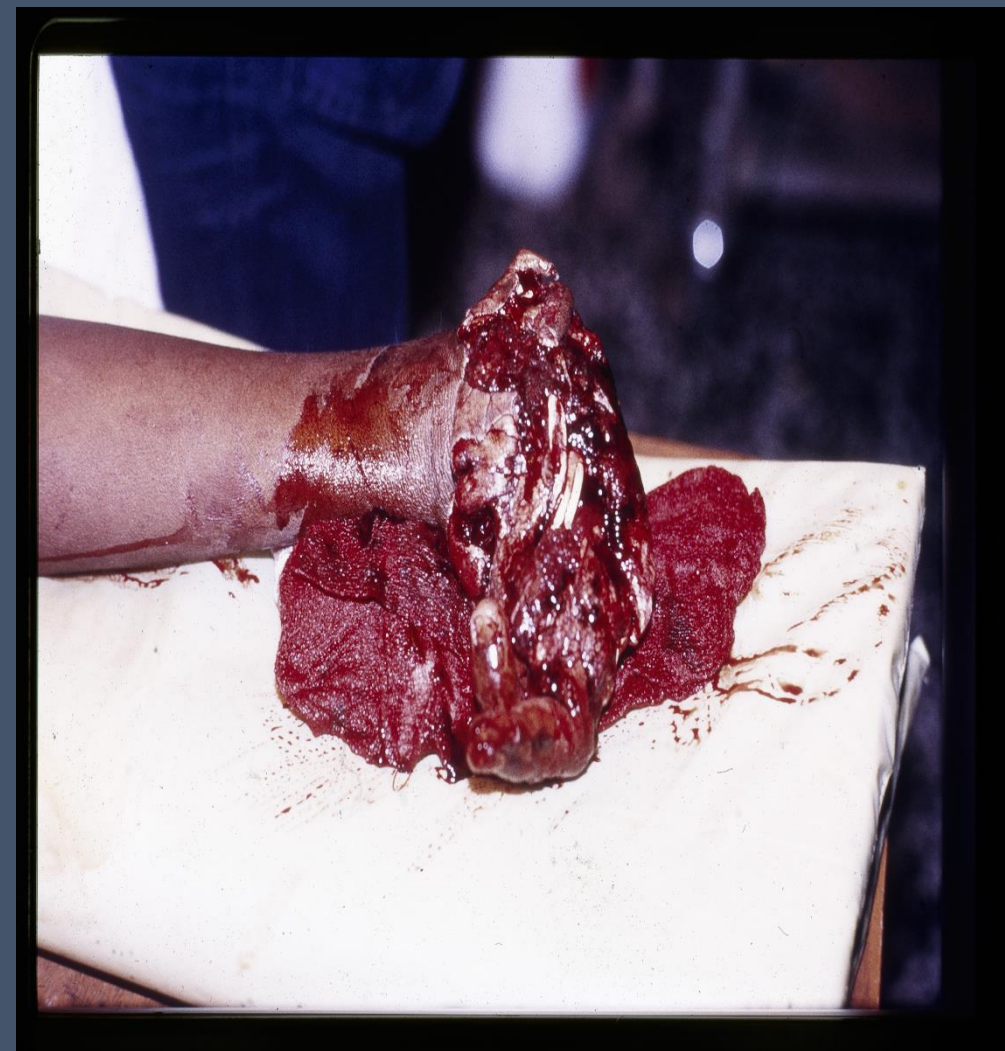
Geweld in onze aard-JA

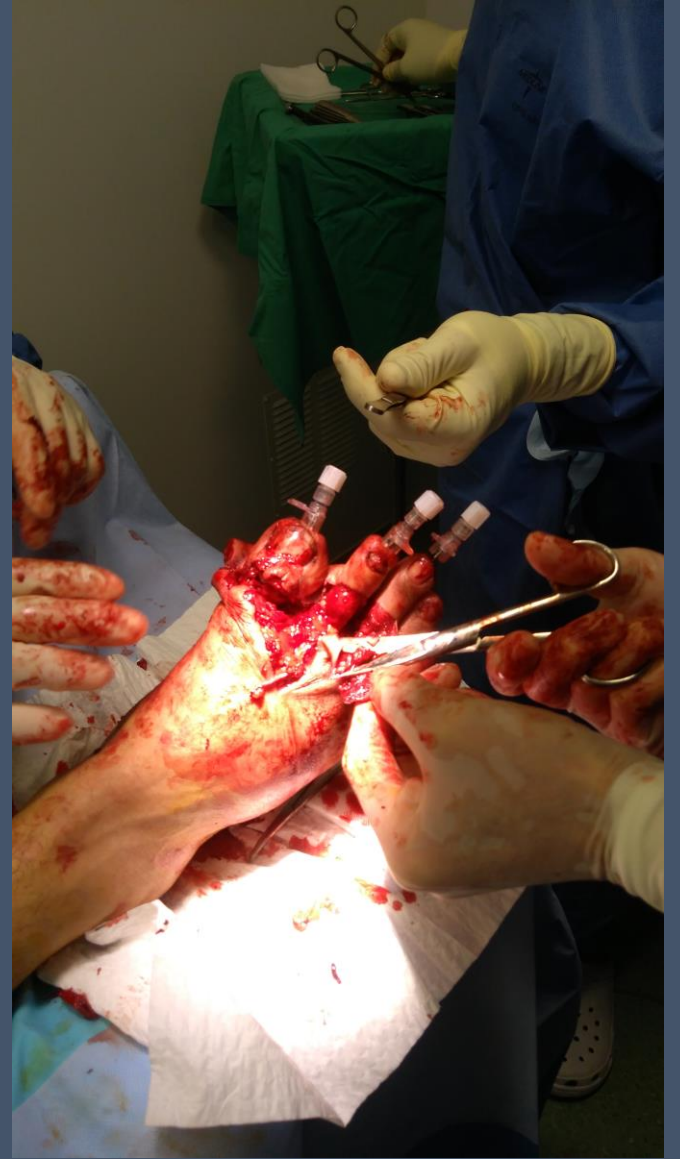
Fylogenetische Spaanse studie toont aan dat:

1. Het statistisch gemiddelde van geweld tussen zoogdieren, specifiek de primaten, is gelijkaardig aan interpersoonlijk geweld bestudeerd bij onze voorouders (> 50.000 jaar geleden);
2. De primaten zijn de meest gewelddadige soort zoogdier, en daaruit stamt de homo af (98% DNA= chimpansee en bonobo);
3. Interpersoonlijk geweld wordt statistisch geschat op **2 %**;
4. De onderzoekers steunen zich op:
 - + 1000 studies, die de doodsoorzaak bestuderen van 4 miljoen sterfgevallen bij ongeveer 1000 diersoorten;
 - + 600 menselijke populaties van 50.000 jaar geleden tot begin deze eeuw;
 - + Middeleeuwen: **13 %** , nu **1,6 %**;

The phylogenetic roots of human violence-J.M.
Gomez ea; Nature 03-2016

Oorzaken van geweld?

1. **Gifteconomie** (Levi-Strauss) versus het behoud van **identiteit**;
2. **Mimetische** reflex -> drang naar het comparatieve 'meer';
3. **Zondebok** fenomeen -> pesterij, offerfeesten, hekskinderen;
4. **Machtsdrang** -> institutioneel en privaat geweld < politieke ideologie, religieuze misinterpretaties, commerciële belangen...;
5. **Vernedering** en onrecht;
6. De strijd van allen tussen allen om **erkenning** te eisen;

Dit laatste sublimeert zich in de geweldloze strijd, die alle instellingen in vraag kan stellen: familie, kerk, politiek regime, middenveldorganisaties etc.

Geweld kan ook genetisch bepaald zijn (> deficiënte productie van MAO-enzym);
Geweld kan beïnvloed worden door sociale regels, door een conflict omgeving, door gettovorming, door klimaatfactoren;

Sapiens of demens?

*'Iedereen die naar het
zwaard grijpt, zal door
het zwaard vergaan'
(Jezus Christus)*

*'De staten zijn grote
roversbenden, waarvan
de wandaden zo groot
zijn dat niemand ze kan
bestraften' (Augustinus)*

Kan geweld juridisch gerechtvaardigd worden?

Kan geweld ethisch gerechtvaardigd worden?

Jus ad bellum?

1. Het objectief van oorlog moet **rechtvaardig** zijn;
2. De intentie moet een **stabiele vrede** brengen;
3. Er moet een verband zijn tussen geweld en het bereiken van het **objectief**;
4. De **oorlogsschade** moet zo beperkt zijn;
5. Alle **andere drukmiddelen** moeten eerst zijn uitgeput;
6. Diegene die oorlog verklaart moet een **legitieme** autoriteit zijn;

Jus ad bellum?

1. Concept van rechtvaardige oorlog is ontwikkeld door Thomas van Aquino (1224-1275);
2. Hugo de Groot (1583-1645) somde nog redenen op om een oorlog te starten;
3. Zo werden en worden alle oorlogen 'tegen ongelovigen' juridisch en zelfs moreel juist bevonden;
4. Vanaf Verdrag van Wenen (1815) worden de nationaliteit en het recht op zelfbeschikking grond van rechtvaardige oorlog;
5. Huidig is een rechtvaardige oorlog deze gevoerd onder de auspiciën van de VN;
6. De oorlog tegen terreur wordt een 'preventieve' oorlog om onze burgers te beschermen (zelfs als men andere landen bombardeert);
7. Wie weet komt een nieuw begrip van de 'impulsieve' oorlog (Trump!);

Rechtvaardiging van oorlog??

- ++ In de 20-ste eeuw heeft de katholieke kerk (niets te vroeg!) de morele voorkeur gegeven aan **geweldloze conflictoplossing** alsook de gewetensplicht (+ dienstweigering) voor militairen sterk benadrukt;
- ++ Godsdienstoorlogen zijn gebannen van de sociale leer van de kerk, die vrede baseert op sociale rechtvaardigheid met specifieke aandacht voor de verdrukten en de armeren;
- ++ De katholieke kerk hecht veel belang aan het **respect voor het internationaal recht** (in vrede en oorlog); Vaticaan is lidstaat van de VN;

Rechtvaardiging van oorlog?!

13-de eeuw PC

A. Rechtvaardige reden om

< burgers te beschermen tegen onterechte aanvallen;

< ten onrechte afgenomen rechten te herstellen of oppressie van volkeren tegen te gaan → moderne zelfbeschikkingsrecht van volkeren;

< opnieuw een rechtvaardige politieke orde te garanderen en niet om expansionistisch te strijden of economische motieven voor oorlog in te roepen;

21^e eeuw PC

A. Zelfverdediging als internationaal 'uitzonderingsrecht':

cf. India-Pakistan → Bangladesh-1971; Tanzania-Ouganda-1979; Vietnam-Cambodja-1979; Israël-Palestina-1948...;

< de redenen kunnen publiek vals zijn (cf. Irak inval door USA, Oekraïne door Rusland...)

< een preventieve oorlog wordt soms voorgesteld als 'gerechtvaardigd'... wegens een extern gevaar (neo-terrorisme) aan de collectieve veiligheid:
→ preventive-preemptive war: inval van Irak-USA, inval in Ukraine-Rusland?;

< moet elke dictator met een oorlog worden afgezet? ↔ diplo, bevriezen van bezittingen, embargo...

Rechtvaardiging van oorlog

13-de eeuw PC

B.De oorlog kan alleen verklaard worden door een politiek **gelegitimeerde instantie**;
< keizerrijken, staten;

21-de eeuw

B.De oorlog kan maar door een resolutie van de **VN veiligheidsraad** worden gewettigd...
< is die oorlog daarom rechtvaardig?
< quid met bevrijdingsbewegingen en/of massaprotest?
< de staat is geen garantie voor een democratisch bewind;
< is de VN VR niet een anachronisch clubje geworden anno 2015 ondanks aanwezigheid van niet-permanente leden?
< is het vetorecht niet een selectieve en hypocriete procedure geworden?
< 'demo'-staten zijn ook wapenhandelaars!;

Rechtvaardiging van oorlog

13-de eeuw PC

C. Onderscheid tussen **strijdende en niet strijdende partijen**;

21-de eeuw PC

C. Onderscheid moet worden gemaakt tussen **strijders en burgers**:

- < burgers zijn soms verdoken strijders;
- < burgers worden vaak gebruikt als schild tegen lucht-en grondaanvallen;
- < de collaterale schade van oorlog is enorm, niettegenstaande de selectieve wapens;
- < een oorlog is nooit proportionneel en elke voorspelling van stoppen valt negatief uit;
- < de verliezers zijn meestal het wreedst!;

Rechtvaardiging van oorlog

13-de eeuw PC

D. De oorlog mag niet gevoerd worden met middelen die echt vernietigend zijn;

21-de eeuw PC

D. Hoe kan een oorlog gevoerd worden met niet vernietigende wapens?!

< alle verdragen op verbod chemische wapens nooit gerespecteerd en niet bestraft!

< de nucleaire ontwapening is een grote pantomime van sterke tegen zwakke staten;

< de oorlog is onvoorspelbaar;

< eenvoudige wapens (machetes, AK47) veroorzaken enorm menselijk leed;

< oorlogen hebben een sterke economische en sociale gevolgen;

< nieuwe wapens: verkrachtingen, verminkingen...;

Rechtvaardiging van oorlog

13-de eeuw PC

- E. Elke oorlog moet worden voorafgegaan door een openlijke oorlogsverklaring;
- F. Oorlog moet 'de laatste kans' zijn;

21-de eeuw PC

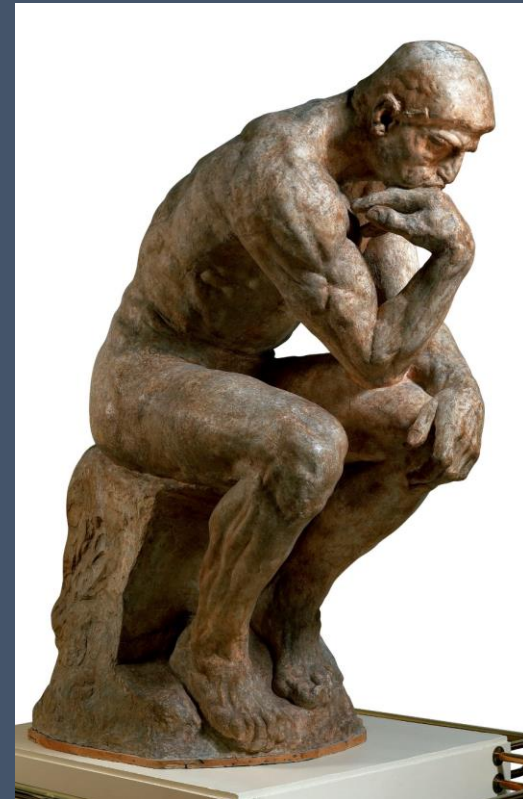
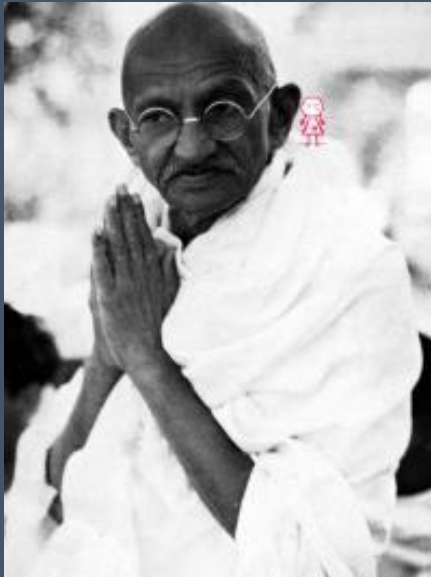
- E. Hoeveel oorlogen starten niet na een ultimatum van nog geen paar uur?
- F. Het begrip 'laatste kans' is zeer elastisch en arbitrair;

Jus in bello= humanitair recht

- Humanitair recht= **Conventies van Genève-1949** die de regels vastleggen die in een *statenoorlog* moeten gerespecteerd worden
→ geen aanvallen op burgerdoelwitten-geen burgers als schild gebruiken; niet afmaken van oorlogsgevangenen; geen afbraak van vitale centra (energie, H₂O)....;
- **De additionele protocols-1977** die de regels vastleggen van 'proper' oorlog voeren in conflicten *binnen staten*, tussen regeringen en verzetsbewegingen, tussen nationale legers en milities; na de val van de Berlijnse Muur zijn deze bewegingen uiteengevallen tot milities, roversbenden etc. (cf. Somalië, Liberia..., Oost-DRC, CAR) ++ aanvallen tegen terroristische doelwitten;

?

There is **no** right war, but facing deep injustice, you sometimes will have to privilege deterrent violence above cowardice...?!

Wat is een humanitaire interventie?

Types interventie

A. Militair: peace-keeping (artikel 6 van Handvest VN), peace-enforcement (artikel 7 van Handvest VN), peace-building;

B. Niet militair: ruptuur van diplo-betrekkingen, bevrozing van buitenlandse fondsen van de vijandstaat en zijn leiders, economische sancties tot embargo als ultiem middel (pros en cons);

Criteria

- A. Om **humanitaire** reden, indien een staat de mensenrechten van zijn burgers onderdrukt < het universeel mensenrechtprincipe overtroeft het staatsrechtprincipe;
- B. Om **veiligheidsredenen**: wanneer een andere staat dreigt met nucleaire wapens;
- C. Om reden van **evacuatie** van zijn burgers uit een conflictzone;
- D. Om **ecologische** catastrofes te voorkomen;
- E. Om de toegang en de bescherming van **humanitaire hulp** te garanderen: controversieel = corridors;

Historiek van de humanitaire interventies

- Eerste humanitaire interventie dateert van **480 BC**: Grieken ↔ Carthagen → stop van kinderooffers aan Saturnus!;
- **19-de eeuw**: Venezuela earthquake-1812 < US; UK-Fra-Ru ↔ Turken om de wrede moorden op de Griekse onafhankelijkheidsstrijders te stoppen-1827; Franse interventie om de Christelijke Maronieten te beschermen in Syrië (Ottomaanse provincie) tegen de moorden door de Druzen-1860;
- **20-ste eeuw**: Arabische inval van Israël-1948; België in Congo-evacuatie Be burgers-1960-64-78; India vs. Pakistaanse repressie van Bengalis → Bengla-Desh-1971; Indonesië inval in Timor-1975; SA inval in Namibië-1975; UK in Grenada-1983; geallieerden inval in Kurdistan-1991; Afghanistan door Rusland-1979-1989 en door USA en NATO vanaf 2001 na 9/11 aanslag op USA; USA-UK inval in Irak-2003; Libië inval door NATO-2011; Franse interventie in Mali-2012; USA, Fra, Rusl. bombardementen op Syrië-2015....2018;

Antoine Rougier, la théorie de l'intervention d'humanité-1910!!

Voorbeelden van **niet** interventies;

- **Genocide van Armeniërs** door de Turken 2x! : 1890-1912: 200.000 omgebracht; 1914-19: 1.000.000 omgebracht; (< schending van het Verdrag van Berlijn < 1878 na Russische inval en annexatie van Ottomaanse gebieden zgz. om de Christenen te beschermen);
- **Genocide in Cambodja** door Rode Khmers; wereld ontdekt dit pas in 1977 (?), reageert niet, maar veroordeelt de inval van Vietnam in 1979 en erkent de zetel in VN nog toe aan Sihanouk, rode Khmers regime!!!!
- **Massaslachtingen van Chinezen in Indonesië-1980**;
- **Vergassing van de Koerden** in Noord-Irak in 1988 (persoonlijke getuige);
- **Zware massamoorden van Sjiietische bevolking** in Zuid-Irak-1990-91;
- **Genocide in Ruanda**-1994 + massamoorden in Oost-DRC-1996;
- Massale repressie en moorden in **Syrië** van eerst ongewapende manifestanten en burgeroorlog sinds 2011;

Persoonlijke opinie-right to protect

- Afradend (non-letaal) geweld mag/moet gebruikt worden igv.

Genocides

Grove en massale mensenrechtenschendingen

- *Het niet tussenkomen van de VN, de AU, EU, in het stoppen van de genocide in Rwanda is een schandevlek in de menselijke geschiedenis, en dit 50 jaar na de Universele Verklaring van de Mensenrechten...*

DE REALITEIT-
EIGEN
ERVARINGEN

DE KLOOF...

Apr-18

Dr. Réginald Moreels, humanitarian surgeon

36

Mobile Unit Surgical Trailer (MUST)

Mosul-Iraq-2017

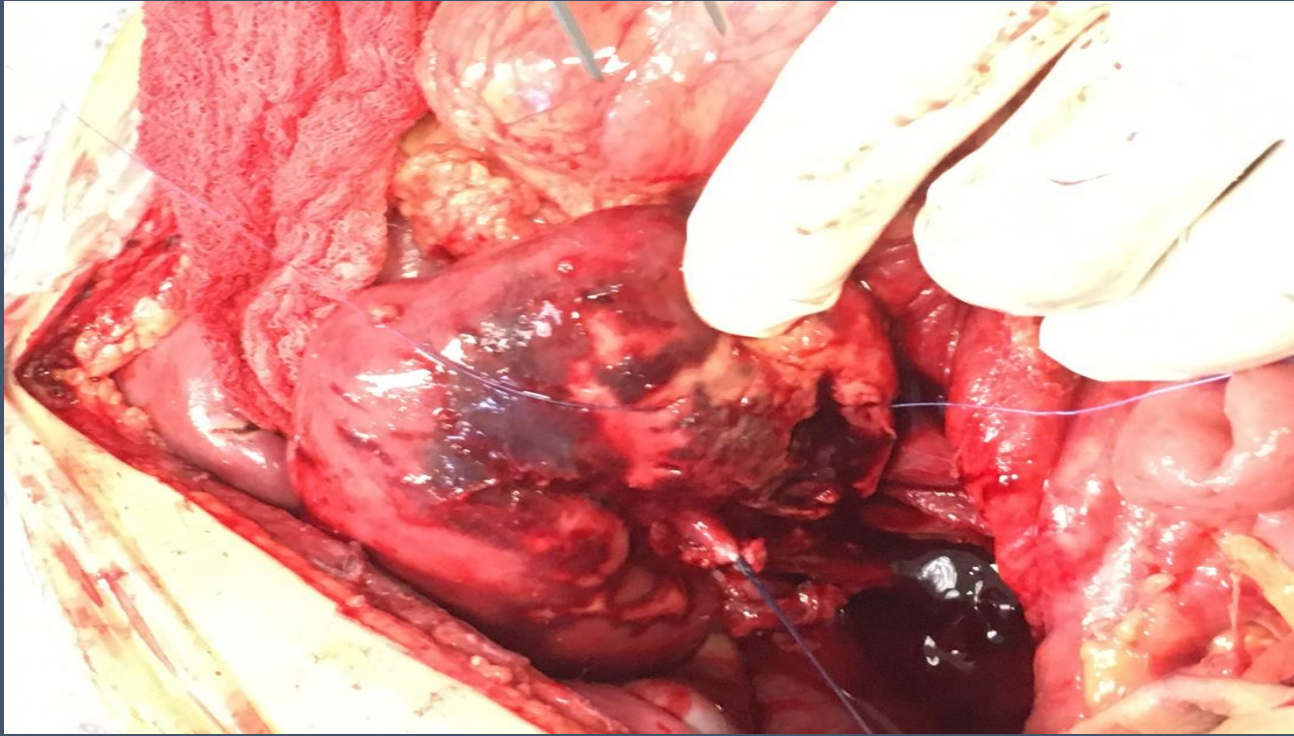

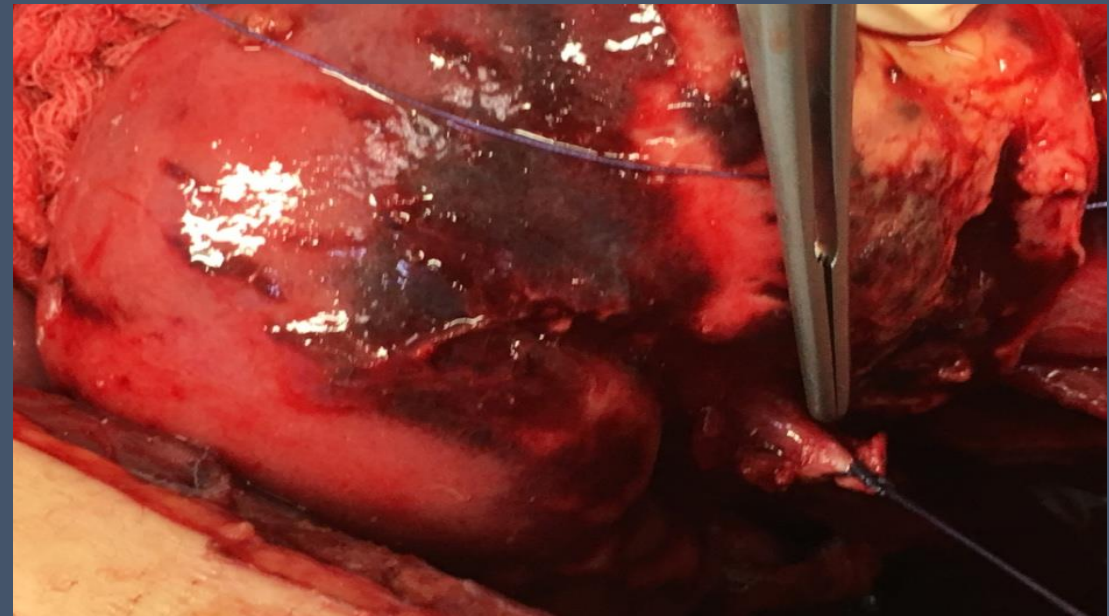
Penile injury with urethra cut

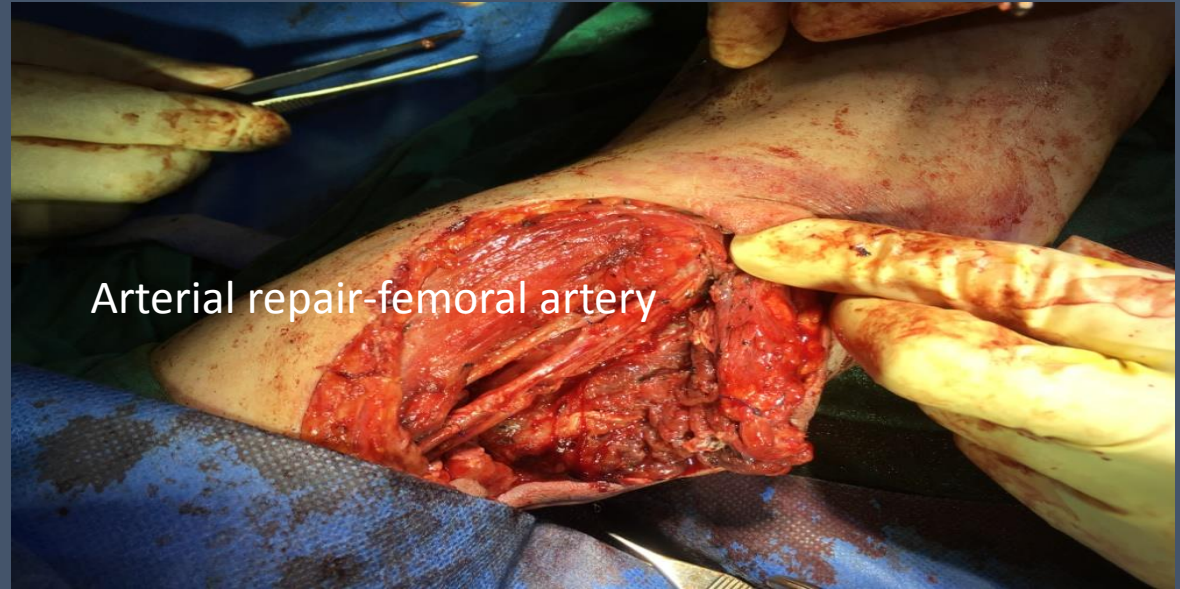
Additional slides war surgery

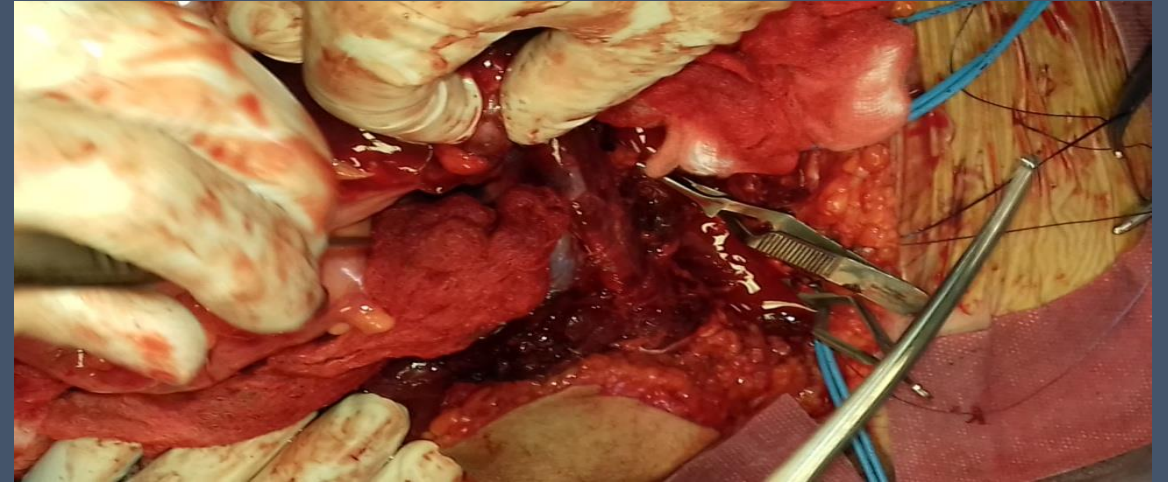
Posterior kidney injury
with avulsion of ureter

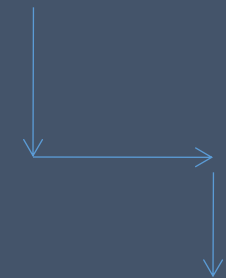
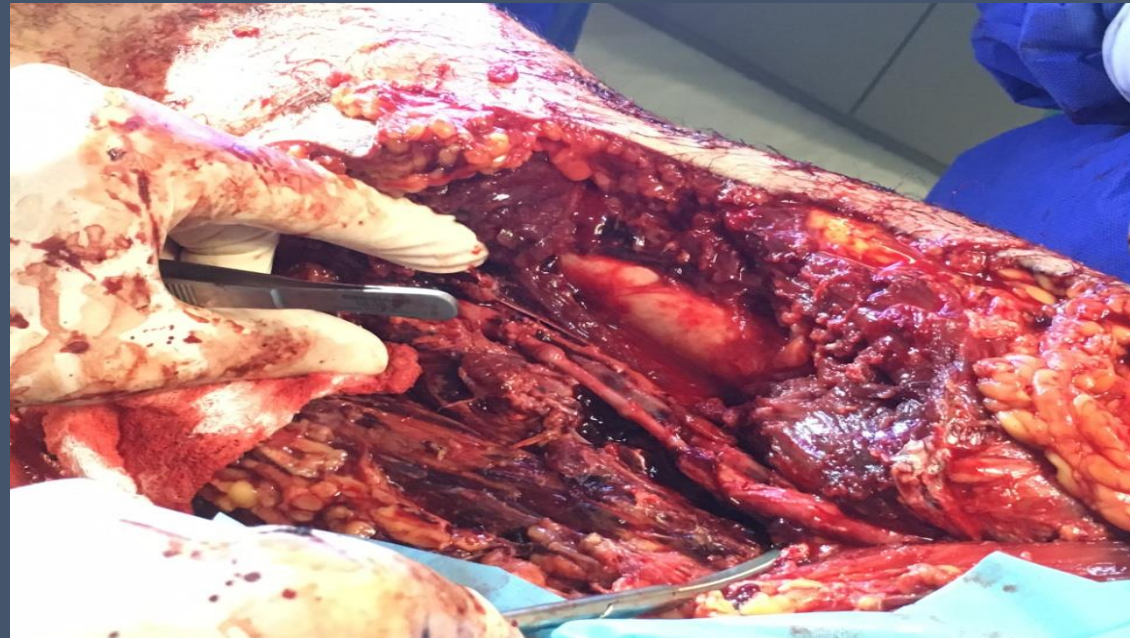
Additional slides-war surgery

Additional slides war surgery

Ruptured iliac artery-
massive
retroperitoneal
bleeding

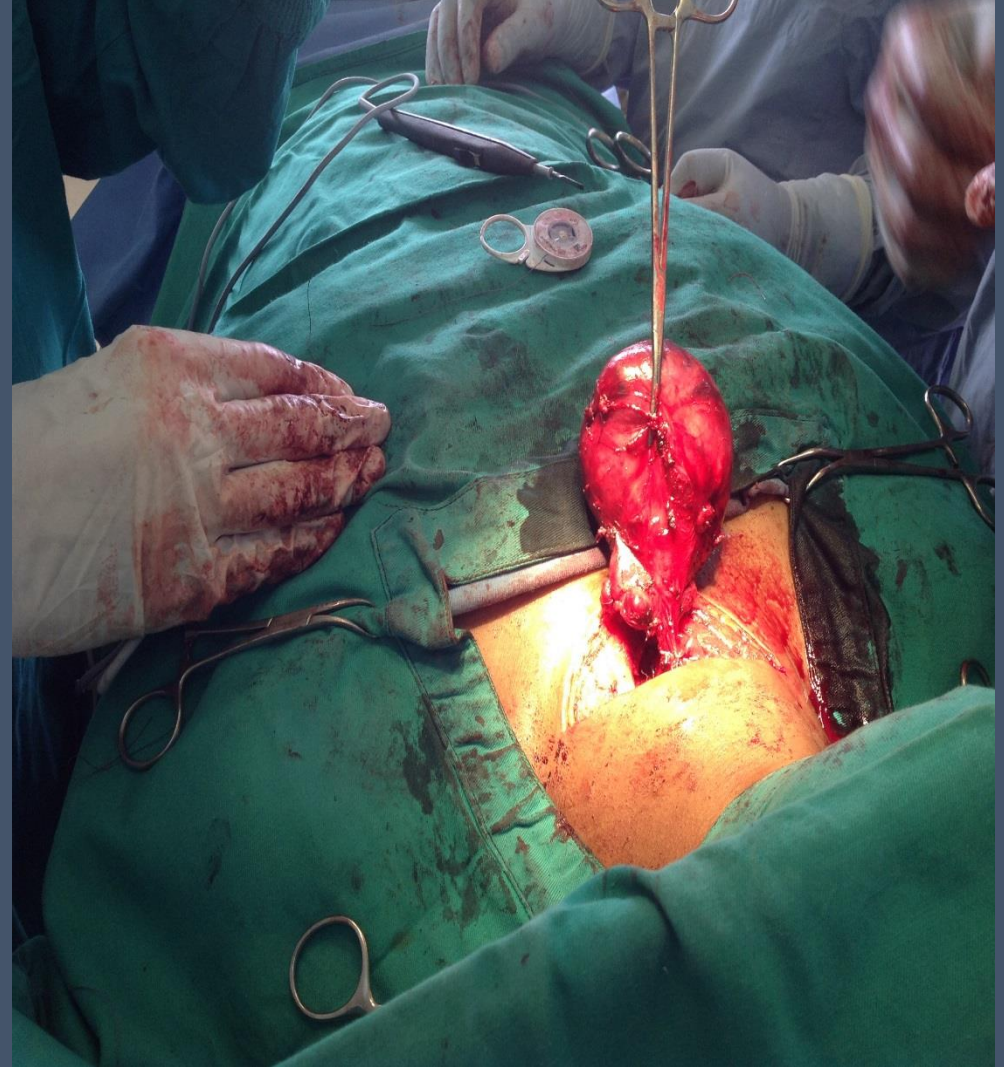
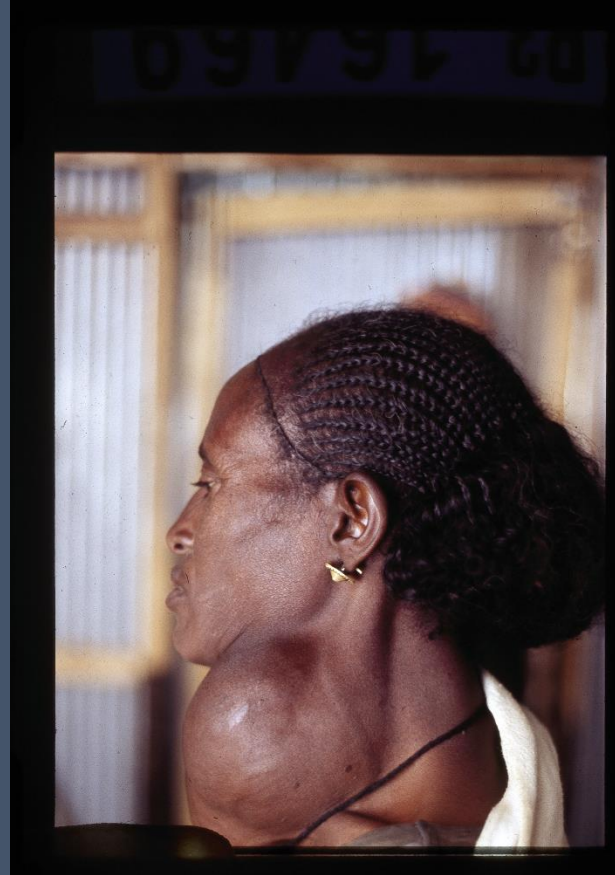

Incision lines from mid-
abdomen to groin

Surgical team Mossoul-03/04-17

DRONES

A-HUMANE OORLOGEN??

DRONES : unnamed aerial vehicles = UAV

- **AK**: autonomous killing
- **RK**: remote killing;
- **TK**: targeted killing;

Droon ethiek....

- < moorden op **afstand** vermindert het ethisch oordeelsvermogen van militairen en burgers;
- < **wraakacties** van de getroffen partij zal door het a-humaan gedrag van dronen geneigd zijn burgers van de tegenpartij te treffen;
- < **technische** problemen kunnen collaterale schade veroorzaken;
- < op afstand kan een droon moeilijk zo niet bijgestuurd worden < **autonomie** van een droon;
- < wie is **verantwoordelijk** voor de schade veroorzaakt door een droon?

MAAR bepaalde ingenieurs en ethici beweren dat de dronen 'humaner' zijn dan mensen << de wreedheid van een droon is geprogrammeerd, de menselijke wreedheid kent geen grenzen...;

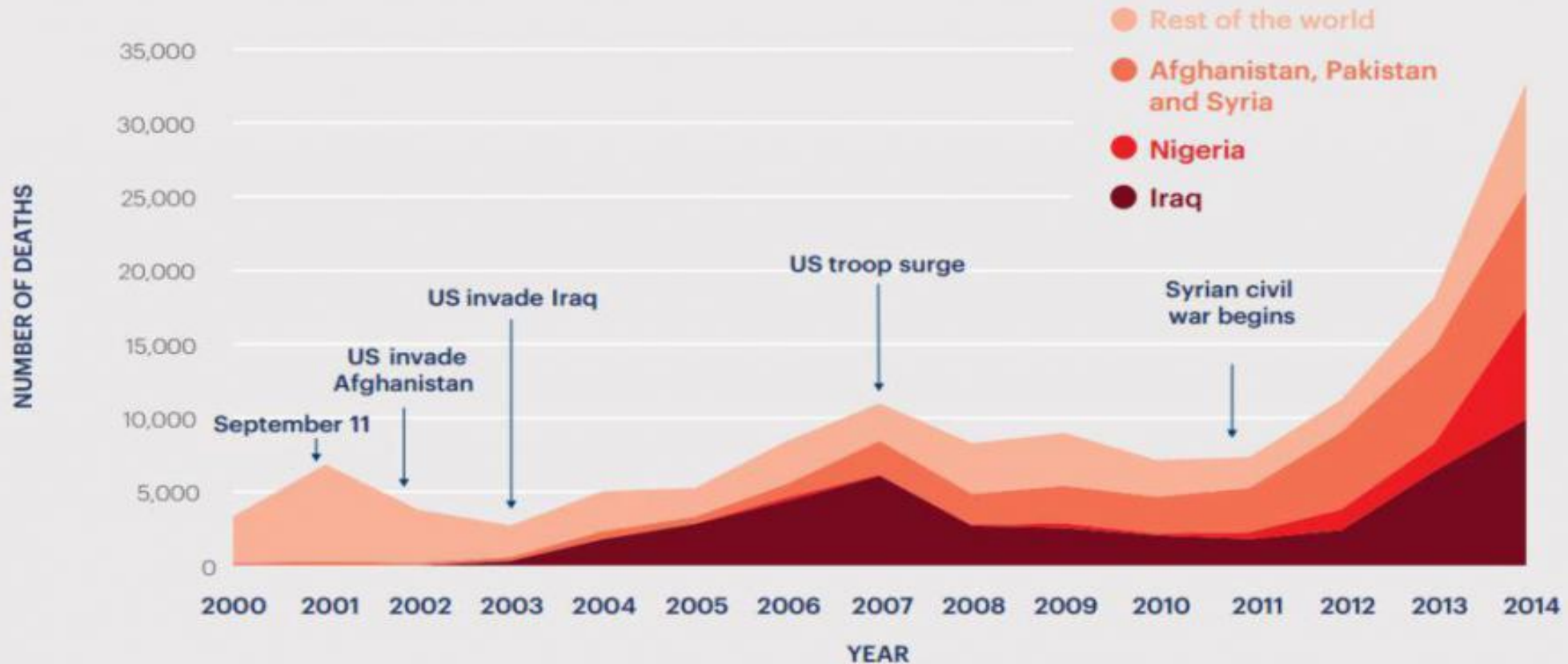
Terreur in de wereld

- Het gebruik of het dreigen geweld te plegen door hetzij een individu, hetzij een groep tegen een gevestigd gezag met als doel het creëren van **groepsangst** die veel verder reikt dan de rechtstreekse slachtoffers. Een terroristische daad is bedoeld om een politieke beslissing te doen ombuigen.- Grant Wardlaw-Australian criminologist;

Doden via terrorisme stijgt...

FIGURE 1 DEATHS FROM TERRORISM, 2000-2014

Deaths from terrorism have increased dramatically over the last 15 years. The number of people who have died from terrorist activity has increased ninefold since the year 2000.

Hoe wordt men kamikaze?

- a) Alle kamikazes zijn eerst naar Syrië, Irak gaan vechten vooraleer terug te komen naar Europa;
- b) Ze banaliseren zichzelf, kleden en leven zoals onze gemiddelde burger;
- c) Ze communiceren zo weinig mogelijk, gsm éénmalig gebruik en postsysteem;
- d) Ze kennen elkaar amper of weten niet met wie ze zullen samenwerken voor de aanslagen;
- e) Ze zijn totaal 'gesalafiseerd', bekeerd tot de meest fundamentalistische Islam;
- f) Ze bereiden zich quasi alleen (max. 2-3) voor op de aanslag;
- g) De rekruten komen vanuit de gemarginaliseerde ghetto's in de grootsteden (oa. Paris), maar nu ook meer en meer uit begoede families, moslim of niet;
- h) Meer en meer jonge vrouwen vertrekken naar Syrië;
- i) Wat doen: straf voor de dogmatische terroristen; reeducatie voor de getraumatiseerden van de Syrië ervaring; gebruik van de bekeerden om andere geradicaliseerden te proberen overtuigen van de onzinnigheid van hun daden?...**MAAR geen geweld reactie -> la pitié sans armes...**

Hoe wordt men altruïst?

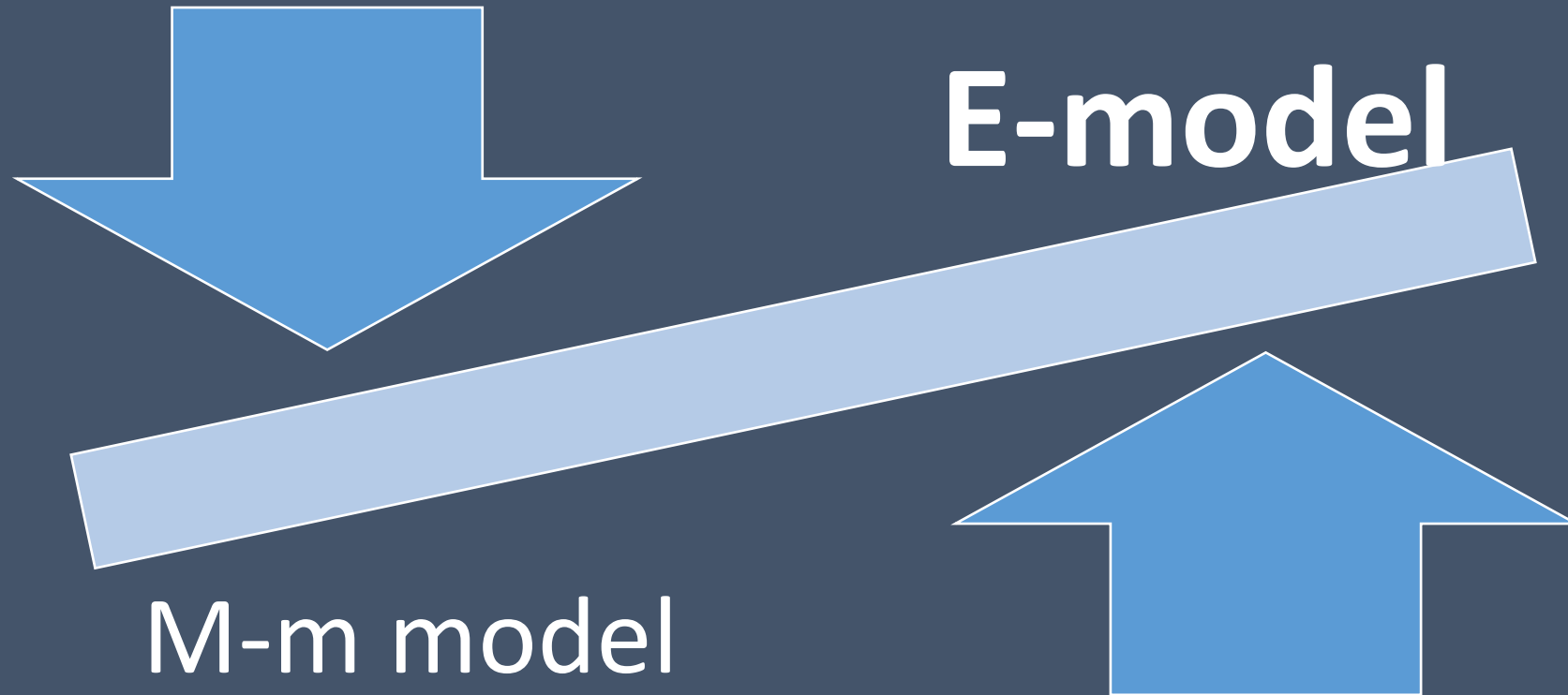
1. Wederkerig altruïsme;
2. Zuiver altruïsme;
3. Naturaltruïsme;
4. Emotief altruïsme;
5. Gewelddadig altruïsme;

Geweldloosheid: efficiënt?

- Jainisme (6-de eeuw BC): absoluut respect voor elk levend wezen, geen enkele vorm van geweld wordt getolereerd;
- Oosterse 'actieve geweldloosheid' (Hindouisme, boedhisme...):
 - + **Ahimsa**: het verwerpen van het verlangen om een wezen te kwetsen of te doden;
 - + **Samakhava** (uit de Bhagavad Gita): het zich niet laten in de war brengen door pijn en vreugde → werken aan rechtvaardigheid, zonder angst voor mislukking;
 - + **Satyagraha**: herstellen van de waarheid, niet door de tegenstander pijn te doen, maar zelf pijn te verdragen;
- Jezus Christus: 'gij zult niet doden' en 'hebt uw vijanden lief' (unieke uitspraak in de religies!);
- AKTIEVE GEWELDLOOSHEID: '**facing injustice, one has to be violent instead of becoming a coward**' (M.Gandhi);

Hoe een conflict oplossen zonder geweld?

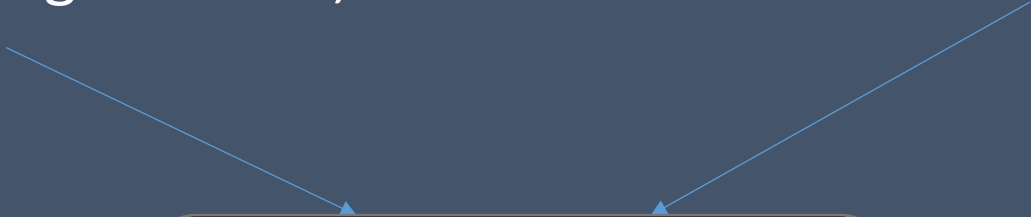
Hoe een conflict oplossen zonder geweld?

M-m model

- De houding gelijk te krijgen via alleen eigen **argumenten**;
 - < positieve argumenten;
 - < negatieve argumenten;
 - < destructieve argumenten;

E-model

- De houding **funderingen** te leggen tot bestand/verzoening;
 - < funderingen bouwen dwz. elementen van discussie die zowel de positie van de andere als die van zichzelf in balans brengt;

Hypocriete of eerlijke
handdruk na een
'akkoord'

Een paar positieve attitudes

Juiste
communicatie

Positieve
bevestiging

Creativiteit

Principes in het M-m model

- A. The only minor sensitivity principle:** ieder mens is veel vlugger bewust in een inferieure positie te zijn dan in een superieure positie; men kan vernederd worden zonder dat de persoon die vernedert er zelf van bewust is in een M-positie te zijn;
- B. The consequence principle:** wanneer iemand lang in een m-positie heeft gezeten, zal hij als gevolg een veel agressievere positie nemen tov. de andere partij → escalatie...;
- C. The no comparison principle:** het is zeer moeilijk om 2 toestanden van conflict te vergelijken bvb. een volwassene die door zijn vader is misbruikt gedurende zijn jeugd en die op 50 jaar zijn vader vermoordt; wat is tussen beide kwaden het ergste? In elk conflict zijn er wandaden en die moeten niet volgens een graadmeter vergeleken worden, beide attitudes en daden zijn bij te leggen;
- D. The big illusion principle:** partijen of mensen in conflict overtuigen vaak zichzelf dat ze in fine de winnaar zullen worden; zo kan een escalatie nooit gestopt worden;

TRY, TRAIN and TEST yourself...